

DE GESCHIEDENIS VAN DE VIJT-BORLUUTFUNDA- TIE EN HET LAM GODS (Vervolg)

1450 (omstreeks). Friedländer (noot 9a) meent dat de getekende Apostelfiguren in de Weense Albertina kopieën zijn naar werken van Jan van Eyck gemaakt kort vóór 1430. Zes apostelen zitten neer, terwijl de andere zes rechtopstaand werden afgebeeld. Volgens ons zijn deze schetsen waarschijnlijk voorstudies van sculpturen (mogelijks) voor een altaar. Volgens ons hebben we hier niet te maken met kopieën naar van Eyck, maar met replieken van figuren die men getekend had naar voorbeelden op Eyckiaanse werken. St.-Jacobus de Meerdere is gekopiëerd naar de H. Judocus, en Johannes de Evangelist gaat terug op de voorstelling van de buitenluiken van het Gentse altaar. Deze tekeningen, die we in de direkte epigonie van Jan van Eyck mogen plaatsen, wijzen erop dat de geestelijken er toezicht op hielden dat niemand een kopie kon maken, waardoor in de 15de eeuw en 1ste helft van de 16de eeuw slechts enkele figuren werden gekopiëerd. Een vluchtige schets in de kapel kon men moeilijk verhinde-

Detail van het exotisch landschap op het rechter zijluik (De Heilige Kluizenaars).

ren. In dezelfde periode schilderde Rogier van der Weyden in opdracht van kanselier Rolin een Laatste Oordeel (Beaune, godshuis). De kompositie van de buitenluiken gaat terug op deze van het gesloten retabel. De opstelling van de middenste figuren bovenaan roept duidelijk deze van het Lam Gods voor ogen; en reeds hadden we de hellevoorstelling in verband gebracht met de verloren predella van het Gents schilderij. Rond dit tijdstip schilderde Rogier een Madonna (Frankfurt, Städtliche Kunstinstitut) waarvan de mantel duidelijk geïnspireerd is op deze van de Maagd op het Gentse veelluik (208). Op van der Weyden's altaarstukken eveneens daterend rond deze data, o.a. Colomba- en Bladelinaltaar, zien we op de achtergrond de proosdij van de Gentse St.-Baafsabdij (noot 35). Een studiereis omstreeks 1450 door de Brusselse kunstenaar naar Gent lijkt hier wel overtuigend (noot 238D).

Daarvoor (omstreeks 1438) zien we dat Rogier de engel van de Parijse "Annunciatie" (Louvre) ontleent aan zijn voorganger op het Gentse retabel (noot 68). De muurschildering in de kloostergang van S. Maria di Castello te Genua, voorstellende een Annunciatie (1451), van Justus van Ravenberg (die men eertijds identificeerde met Justus van Gent), gaat kompositorisch terug op de buitenluiken van het Gentse retabel (cfr. 156). Van de Eyckiaanse miniaturen uit het Turijns-Milanees gebedenboek (noot 21) toont het Virgines-miniatuur het duidelijkst verwantschappen met het Lam Gods (cfr. H. Vrouwen op het aanbiddingspaneel).

Ook het schaap onder het miniatuur en de duif boven de Madonna wijzen direkt naar het Gentse veelluik (208A). De identificatie van de Madonna met één der vorstinnen van het Hollandse huis is wel ver gezocht. Gorissen (208B) wil het helle-miniatuur uit het Getijdenboek van Katharina van Cleef (1435-55) zonder grondige redenen in verband brengen met de vernielde predella van het Lam Gods.

1455-1459. Dhanens (204A) merkt op dat de uitbeelding van de geknielde vrouw en de affiniteit in het profiel van het gelaat met de karakteristieke, volontaire, vooruitstekende kin op het epitaaf van kanunnik Pieter Van der Meulen toegeschreven aan Antoine Cautel van Gent (Luik, St.-Pauluskathedraal), teruggaan op de H. Vrouw naast Ursula op het aanbiddingspaneel. De neiging en de opstelling van de zittende figuren op dit Luikse werk gaan terug op de Gentse Deïsis.

1458, april 4. Ter gelegenheid van het bezoek van Filips de Goede aan Gent werd het veelluik uitgebeeld als een tableau vivant aan de Poel (209).

1459, november 5. Lodewijk Dauphin (de latere Lodewijk XI) verbleef in het voormalige huis van Joos Vyt. Een bezoek aan het Lam Gods ligt voor de hand (210).

1459-1460. Een Duitse leerling van Jan van Eyck maakte in opdracht van de koning van Castilië, Hendrik IV, het schilderij “De Levensbron” (o.c.), dat geschonken werd aan het Hieronymietenklooster El Parral te Segovia. Het Museum van het Oberlin College te Ohio en de kathedraal te Segovia (1560) bezitten oude kopieën naar dit werk, dat compositorisch teruggaat op het Lam Gods. De opinie dat we hier te maken hebben met een werk dat behoorde tot de reeks ingevoerde Vlaamse schilderijen in opdracht van koning Jan II (210A) kan verworpen worden, daar de ruige stijl, de Moorse invloed (accolade), de iconografie en het feit dat El Parral beroemd was om zijn talrijke vloeiende bronnen, er op wijzen dat dit werk in Spanje geschilderd werd onder invloed van een Spaans inspirator. In dezelfde groepering van de Meester van de levensbron vermeldden we reeds het portret van een biddende man (Leipzig, Museum für Bildende Kunste) (cfr.), dat compositorisch teruggaat op het Vyt-portret. Het portret van de graaf op de Levensbron vinden we terug in het zgn. zelfportret van Hubert op het Gents retabel, naarwaar er een (19de eeuwse) kopie in spiegelbeeld in het Berlijns museum bestaat. Wij vinden dit personage eveneens terug in één der miniaturen van het Milanees-Turijns gebedenboek.

1461. Op een koorkap met als voorstelling “taferelen uit het leven van een heilige (Martinus, Bavo)” in de Gentse St.-Michielskerk zien we in spiegelbeeld het witte paard van het gestolen paneel. Sommige auteurs schrijven het ontwerp toe aan Jan van Eyck, doch daar deze reeds 20 jaar overleden was en wij een ontleding opmerken aan het Lam Gods, kunnen we dit niet bijtreden. Het wijst wel op het feit dat kort vóór Daniël II de Rycke en Van der Goes de eyckiaanse stijl te Gent in ere werd gehouden. De ontwerper moet een voornaam meester geweest zijn, zoals Daniël I De Rijke of een Martins (210B).

1464-1469. Het witte paard, de opkomende groep en het landschap dat verder loopt in de zijluiken van de Gentse Calvarietriptiek (Gent, St.-Baafskathedraal) vinden we terug op het oudst Gents bewaarde paneel in dezelfde kerk.

Rudy VAN ELSLANDE
(*t vervolgt)

VRAAG EN ANTWOORD

Antwoord van de Heer **Lucien Huyghe** op de vraag van de Heer **Antoine Fobe** (Gh. Tyd. 1985 - Nr. 3 - p. 180).

De Kalvarieberg aan de IJzer werd ingehuldigd op 23 september 1928 in aanwezigheid van Prins Leopold en Prinses Astrid en van de Belgische Bisschoppen.

De architect was de Heer Van Elslande. Of Aloïs De Beule inderdaad de beeldhouwer was is niet geweten.

Vraag van de Heer **David Maes**.

1. Graag had ik wat meer vernomen omtrent de Gentse beeldhouwer Antoon Van Eenaeme. Vermoedelijk was hij woonachtig op de parochie van St.-Michiels gezien de begrafenisplechtigheid plaats had in de kerk van deze parochie. Zijn meest bekende werken zijn : de predikstoel in de kerk van Vinderhoute, het fronton boven de ingangspoort van de Westerbegraafplaats, de borstbeelden van G. Callier, Guislain, baron Jules de Saint Genois en de grafmonumenten van Van Duyse en Van Peene. Volgende vermeldingen over deze beeldhouwer zijn me reeds bekend : Gent in 1871 en Gent in 1873 door M. Steels in Gh. T.; In steen en brons van leven en dood, Gent 1981; en een artikel in de Journal des Beaux-Arts, jaargang 13, 1871 (handelend over de predikstoel van Vinderhoute). Ik kan me echter moeilijk voorstellen dat er over deze kunstenaar niet meer gegevens bekend zijn.

2. In de Gentse deelgemeente Drogen bestaat de Jan-Baptist Lombaertdreef. Nasporingen naar deze Jan-Baptist Lombaert bleven tot op heden zonder resultaat. Is er soms iemand van de lezers van Gh. T. die wat meer weet over dit personage ?

Vraag van de Heer **H. Collumbien**.

Keizer Karel werd geboren op 25 Februari 1500, zij het dan ook dat men toen schreef "24 Februari 1499". 24 omdat hij geboren werd om 3.56u., dus vóór zonsopgang (een nieuwe dag begon toen niet zoals nu na 24 u.), en 1499 omdat het vóór Pasen viel.

Onze Karel werd natuurlijk ook gedoopt en wel in de St-Janskerk door de Bisschop van Doornik Pierre Quicke. Maar wanneer ?

Men zou er zich kunnen aan verwachten dat een dergelijke belangrijke gebeurtenis wel nauwkeurig omschreven zou zijn in een of andere officiële akte, maar deze schijnt dan alleszins zoek geraakt te zijn. Bronnen die over het algemeen als betrouwbaar kunnen beschouwd worden citeren verschillende data. Zo spreekt Victor Fris van 5 Maart, Pierre Kluyskens van 7 Maart en Frans De Potter van 9 Maart.